

JUBILÁL A TAJTÉKPIPA

A pipa átalakítja az ember jellemét — mondja a legrégibb pesti pipametsző

Állítólag — nem tesszük érte tűzbe a kezünket — kétszáz éve, hogy tajtékból metszenek pipát Magyarországon. Ennek a nemes és halódó kézműiparnak igazi eredete ma már kifürkészhetetlen. Annyi bizonyos, hogy már kétszáz év előtt is készítettek tajtékból pipát és a gyártásnak az a formája, amely máig is használatos, több egybehangzó adat szerint csakugyan kétszázéves.

Európában elsőnek a törökök használták a tajtékot pipametszésre, aminek az a magyarázata, hogy Kis-Ázsiában, Eski-sehirben van a világ egyetlen tajtékkőbányája. Magyarországon az első tajtékpipája *Báthory* Kristófnak volt, ő is egy török pasától kapta ajándékba 1526-ban. A törökök azonban még nyersen, minden kezelés nélkül használták a tajtékot. A mai, viaszos kezeléssel való eljárás eredetére vonatkozólag kétféle verzió is van és közülük az egyik magyar vonatkozású.

A tajtékpipa történetét a legrégibb pesti pipametszőtől kérdeztük meg. A pipametsző neve *Schmidt* Richárd, cége pedig, az *Adler Fülöp Fia* cég csaknem olyan régi, mint maga a tajtékpipa: 140 éves.

A tajtékpipa „feltalálása“

A kedves kis bolt esztergapadjával, divatját múlt szerszámaival, tajtékból készült műremekeivel és a finom ősz mesterrel a régi céhek műhelyhangulatát idézi emlékeztünkbe. A mester még ma is naponta áhitatos műgonddal farag tajtékpipákat, de kinek kell ma tajtékpipa! Mint egy elmúlt világ ottelejtett képviselője ül az öreg az üzletben, ahová kényszerüsből, az idő szavának engedve, bevezették az üvegárut is. Mielőtt rátér a tajtékpipa történetére, a jó mesterember alaposágával kitér a dohányzás multjára.

— A dohányt az indiánok eredetileg arra használnák, hogy füstjükkel elűzzék a szünyogokat és moszkítókat. Kolumbus után a spanyol hittérítők dohányoztak először s ők is hozták át a dohányt Európába. Eleinte az egyház és az állam egyaránt üldözte a dohányzást, mert veszedelmes kábítószernek tartották. Az oroszok az orrát vágják le annak, aki dohányzott, Olaszországban pedig az egyház kiközösítette.

E rövid történelmi visszapillantás után rátér a tajtékpipa történetére. Azzal a megrendíthetetlen nyugalommal, amely ezt a bölcs kézműiparos-típust jellemzi, beszél a tajtékpipa „feltalálásáról“:

— Állítólag egy bécsi suszter jött rá véletlenül, mi módon kell a tajtékot kezelni. Amikor gyertyáról rágyujtott a tajtékpipára, néhány csepp faggyú csöppent a pipájára. Később észrevette, hogy azon a helyen a tajték szép borvörös lesz szívás közben. Azt is mondják, hogy az egyik *Andrássy* gróf inasa tisztogatás közben véletlenül olvadt viaszba ejtette a gazdája tajtékpipáját, amitől a pipa később megbarnult. Így jöttek rá, hogy a tajtékot zsiradékkal kell bevonni.

Pipás és cigarettás ember jelleme

Beszél a pipás ember jelleméről. A pipás ember szerinte komolyabb, megízhatóbb,

mint aki szivarozik, vagy pláne cigarettázik.

— A régiek is azt tartották, hogy a pipás ember nem lehet olyan kelekótya, paprikásvérű, aki csak úgy akármikor eldobhatja a cigarettlit. Elnézem, kérem, a mai fiatalurakat, félig sem szívják végig a cigarettát, máris vágják a földhöz és újból rágyujtának. A tajtékpipát nem lehet a földhöz vágni...

Mély bölcsesség van ebben a jellemzésben, amely valóban hű tükre a mult század és a mai kor emberének.

— *Jókai* úr például azt tartotta, hogy a régi világban nem is kaphatott komoly hivatalt az, aki nem pipázott. Hitele is csak a pipás embernek volt, aki nem pipázott, az még kérem a policájnak is gyanus volt. Így mondta *Jókai* úr, pedig ő, kérem, okos ember volt.

A nagy fróról csak mint *Jókai* „úr“ beszél, tegyük hozzá, teljes joggal, mert az fró gyakori vendége volt az üzletnek még abban az időben, amikor a mester mint tanonc igyekezett elsajátítani a pipametszés nemes művészetét az apja üzletében. *Jókai* gyakran benézett az üzletbe és ha a mesternek valami különösen szép faragása sikerült, azt megvette híres pipatóriuma számára. Sajátkezűleg aláírt számláit és egy-két levelét máig is áhitattal őrzik a családi sublótban. De vendége volt a cégnek az egész magyar arisztokrácia és a politikai világ is a mult század vége felé.

— Ide jártak pipát venni a *Pálffy*-grófok és a *Teleki* gróf urak. A politikusok közül *Deák* Ferenc és *Eötvös* József. Ezek az urak mind pipáztak s nem vettek voltak cigarettát a szájukba semmiért. Más világ is volt az akkor!

Igaza van a mesternek abban, amikor a régi jó világ elmúlása é sa pipázás divatjának lehanyaglása között összefüggést lát.

A haldokló pipametsző-ipar

Fájdalmas panasszal említi, hogy a mesterség ma már nem tudja eltartani a régi pipametszőket. Igaz alig van belőlük kettő-három, pedig száz-százhusz év előtt, amikor Pestnek még csak harmincezer lakosa volt, tizenhat pipametsző élt és boldogult a városban. Nagyon kevesen pipáznak és a finom, művészi faragású tajtékpipának sincs olyan nagy keletje, mint régen.

— *Bárczy* István, a volt polgármester nagy pipás és *Hubay* úr, a főzeneigazgató szintén pipázik. Nem, nem — mondja óvatosan és gondterhelten —, azt hiszem, *Hubay* úr cigarettázik is.

Olyan óvatossággal és felelősséggel nyilatkozik a szakmáról, mint amikor egy politikus tárja fel a helyzetet az ország népe előtt. Hogy *Hubay* főzeneigazgató mellékesen — ő talán úgy gondolja, titokban — cigarettázik, az igen fontos körülmény. Gondosan számontartja a város minden jelentősebb pipását és féltékenyen gondol arra, hogy netán egy könnyelmű pillanatban rágyujt egy cigarettára.

Azután bemutatja üzletének műremekeit. Egy hatalmas, négyszemélyes társaságpipát, amelyet az asztalra állítottak, megtömtek vagy félkiló dohánnyal, aztán egész nap szívhatták. Ez a pipa-épület 1878-ban megjárta a párizsi világiállítást is. Egy gyönyörű török nargileht, amelyből ugyancsak két ember szívhat egyszerre. Rózsavizes tartály is van a nargilehben.

Végül egy kétméteres száru csibukot ezüst kupakkal. Lelkesen magyarázza a csibukszár hosszúságának fontosságát. Minél hosszabb a csibuk szára, annál hűvösebben ér a dohányfüst a szájba.

— Az embereknek — mondja mélységes meggyőződéssel — újból meg kellene tanulniuk pipázni. A pipa átalakítja az ember jellemét és újból jó világ lenne nálunk...

Sajnos, éppen fordítva áll a dolog: a világnak kellene fordulnia egyet, hogy az emberek újból pipázzanak.